

ACC. N:R M. 16570: 1-3.

Landskap: *Småland*

Upptecknare: *Thore Brögårdh, Helsingborg*

Härad: *Albo*

Berättare: *Johan Emil Rubin, Diö*

Socken: *Stenbrohatt*

Berättarens yrke:

Uppteckningsår: *1963*

Född år *1879* i *Stenbrohatt*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Barn o. gamla auktioneras ut. s. 1.

Bönderna skulle ge soldaten "läte" s. 1-2.

Knektatop. s. 2-3.

Julen. s. 2-3.

Skriv endast på denna sida.

ACC. N:R M. 16570:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

" Förr, alltså i min barndom, auktionerade man ut barn och åldringar. Jag tror det var vid 'traa da' jul, som auktionerna hölls. Efter vad jag minns, slopade man efterhand att auktionera ut de gamla. De sattes i stället på fattighuset, men där var det då så eländigt och dant, att de stackarna som kom dit hade det visst inte mycket bättre där. För det mesta var det oäkta barn, som auktionerades ut, ty de skulle ju inte ligga församligen till last. Det blev ganska många oäktningar förr i tiden, ja även nu för den delen, men nu går det ju till på ett annat sätt. Jag menar, att nu får den, som är far till barnet, ersätta och betala för underhållet, men så var det inte då. Kommunikationerna var ej heller sådana som nu. Därför var det lätt för en barnafar att rymma sin väg, utan att man kunde få tag på honom. Nåväl, på auktionen samlades man framför sockenstugan, och där fanns barnen till påseende. Man ropade upp namnen, och de som var hugade synade dem, medan buden gick. Detta har jag själv sett. Den som bjöd minst, han fick ungen, ty kommunen var, kan veta, angelägen om att betala ut det minsta möjliga i underhåll. För den som tog barnet, kunde de där kronorna vara efterlängtrade, och nog såg man till att ungen gjorde skäl för födan. Ja, de arma barnen fick slita ont, skall jag säga. De var många gånger hårda mot de där stackarna och behandlade dem sämre än kreatur. Det hände också att de därför rymde sin väg. Jag kände själv en gammal man, som hade blivit såld, på sin tid. Han kunde aldrig glömma sin husbende, ty han hade varit värre än den lede själv. Redan på auktionen hade bonden i hänsamton frågat

- Nå vad kostar stugan?

På marknader hade de ju stutar och oxar och sålde, och det var så klart hänt för honom att höra att han jämfördes med en stuga. Far min var soldat, och tjänade för Kronobergs regemente. Han var musikare och distinktionskorpral. En gång om året var han på möte, men han hade inte mycket betalt. När han kom från mötet, blev vi barn så glada, ty då hade han alltid ett par grova 'ankelstockabröd' med sig hem. Men bönderna skulle även ge far 'låte.' Av dem skulle han

ha sovel och mjöl och till julen fick han julakost. Denna gick han omkring till bönderna på roten och tog upp. På morgonen begav han sig åstad med en påse på ryggen. Detta var årets höjdpunkt skall jag säga, för då vankades det god mat i stugan. När han kom hem, var han visserligen full och oredligt, ty han hade fått brännvin på vart ställe i roten. Då rar var full, var han sträng, omöjlig och bråkig på alla vis, men annars var han en snäll gubbe, bara han lät bli spriten.

Det var inte särskilt välordnat hemma i knektatorpet. Nej, det var annorlunda än i våra dagars hus och hem. Mor lagade maten över öppen eld, på den stora spiselhällen i rummet, och där eldade hon med ved, Grytorna ställdes direkt över elden, och för att detta skulle gå för sig, var de försedda med ben. Då små kittlarna ställde hon på en trebenad järnring. Ja, kan man tänkta sig så primitivt det var. Det är nog svårt för många att förstå. Golvet i stugan var bristfälligt, det var knödet och dant. Taket var täcktt med torpor, som låg på näver, och hela torpet låg avsådes långt inne i skogen. I närheten av vårt låg ännu ett torp som tillhörde Kateboda rote. Om det blev riktigt kallt en vinter, och det föddes en kalv, då brukade vi ta in den i stugan. Vi hade då gjort en liten kätte i rummet. Det fanns många, som hade kreaturen inne i stugan på den tiden. Även hönsen hade sin givna plats där inne. Om sommaren fick de visserligen gå ute på dagen, men då det kvällades körde man in dem. I ett sådant hus kunde man ju knappast sätta sig på en stol för 'hönsaskit', ty fyllet satte sig allastans. Om natten föste man in dem under sängen, och vid 'sängaämnem' fanns en bräda, som sattes för. På morgonen, när torparna steg upp, tog de bort brädan från sängändan så att hönsen kunde komma ut.

Till vårt torp var ganska mycket jord, varför vi kunde föda två kor. Det var roteböndernas skyldighet att driva jorden åt oss. Likaså skulle de köra fram den ved, vi behövde. När det kom order om något då minns jag, att det alltid gick budkavle, som vi sa. Under julen hade vi alltid halm inne i stugan, och där låg vi

ACC. N:R M. 16570:3.

glyttar och lekte. Då spände vi även upp en duk i taket, och i dess hörnor fäste vi ett äpple. I mitten hängde vi upp en ljuskrona av trädgrenar, som var försedd med ljus och dekorerad med litet papper i grönt och gult. Inunder kronan hängde vi ett större äpple. Ja, så minns jag min barndoms jul."

3
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND